

Adroddiad blynyddol am gydymffurfiaid Swyddfa Annibynnol Ymddygiad yr Heddlu â'r Safonau a osodwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg

Ebrill 2019 i Fawrth 2020

Cyflwyniad

- 1.1 Mae Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 5) 2016 yn rhoi dyletswydd statudol ar Swyddfa Annibynnol Ymddygiad yr Heddlu (IOPC) i fodloni'r safonau a osodwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg. Mae'r adroddiad hwn yn disgrifio'r modd y mae'r IOPC wedi cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg yn ystod 2019/20.

Y camau a gymerwyd gennym i gydymffurfio â'r Safonau

- 1.2 Derbyniodd IOPC ei hysbysiad cydymffurfio terfynol gan Gomisiynydd y Gymraeg ym mis Hydref 2016. Derbyniwyd fersiwn ddiwygiedig yng Ngorffennaf 2017. Yn gyffredinol, mae'n ofynnol i'r IOPC gydymffurfio â'r 141 o Safonau'r Gymraeg.
- 1.3 Rydym wedi datblygu nifer o gynhyrchion i'n staff i'w helpu i weithredu ac ymwreiddio'r Safonau ar draws ein sefydliad. Roedd y cynnyrch yma yn cynnwys:
- cyfarwyddyd a chwestiynau cyffredin
 - gwybodaeth i staff newydd am y Gymraeg, ei hanes a Safonau'r Gymraeg. Cynhwysir hyn yn ein rhaglen gynefino
 - cyfarwyddyd ar sut i drefnu cyfieithiad Cymraeg
 - polisi mewnol sy'n nodi ein dull o ymdrin â'r Gymraeg
 - porth recriwtio Cymraeg
- 1.4 Mae Cyfarwyddwr Cymru, sy'n siaradwr Cymraeg, wedi parhau yn ei rôl arweiniol ar gyfer ein grŵp rhwydwaith staff o siaradwyr Cymraeg. Sefydlwyd y rhwydwaith i:
- roi cefnogaeth i staff sy'n siarad Cymraeg, y rhai sy'n dysgu Cymraeg a'r rhai sydd â diddordeb yn natblygiad y defnydd o'r iaith o fewn yr IOPC
 - gefnogi gweithredu Safonau'r Gymraeg
 - amlygu a rhannu arfer da
 - roi syniadau a datrysiadau ymarferol i helpu i symud rhwystrau a allai atal cydweithwyr rhag cyflawni hyd eu gallu wrth weithio neu ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg
 - gynorthwyo i ddatblygu polisïau perthnasol; a gwerthuso yn feirniadol y polisïau/gweithdrefnau, materion gweithredol, a darparu gwasanaethau mewn perthynas â'r iaith Gymraeg
 - godi ymwybyddiaeth o faterion cydraddoldeb ac amrywiaeth a phwysigrwydd sensitifrwydd a dewis iaith, ar gyfer staff a defnyddwyr y gwasanaeth

- 1.5 Yn benodol, yn ystod 2019-2020, mae nifer o gamau ychwanegol wedi bod i gynorthwyo ein cydymffurfiad â'r safonau (mae rhagor o fanylion i'w cael yn Atodiad A i'r adroddiad hwn):
- Secondiwyd aelod o staff i oruchwylio datblygiad Strategaeth i Gymru sy'n adeiladu ar ymrwymiad yr IOPC i drefn safonau'r Gymraeg. Fel rhan o hyn, cynhaliwyd sawl cyfarfod a gweithdy gyda gwahanol adrannau o'r IOPC (megis y tîm Cyfathrebu, Adnoddau Dynol a'r tîm Dysgu a Datblygu) i wella ymwybyddiaeth ynghylch ein rhwymedigaethau cyfreithiol a phwysigrwydd yr iaith o safbwynt diwylliannol.
 - Cynhaliwyd nifer o sesiynau hyfforddi Cymraeg yn swyddfa Cymru yn ystod y flwyddyn. Roedd y gwersi wythnosol yn boblogaidd gyda'r staff a chafwyd presenoldeb da, yn enwedig ar y lefel dechreuwyr, gyda thua 20% o staff y swyddfa'n cymryd rhan.
 - Lansiodd ymgyrch genedlaethol gan yr IOPC i godi ymwybyddiaeth o'r system Datrysiaid Distaw, sy'n helpu pobl i rybuddio'r heddlu pan fyddant mewn perygl ond yn methu â siarad ar alwad 999. Roedd yr ymgyrch *'#Cael Eich Clywed/#Make Yourself Heard'* yn hollol ddwyieithog a chyrrhaeddodd filiynau o bobl ledled Cymru a Lloegr trwy'r cyfryngau darlledu, print a'r cyfryngau cymdeithasol. Cafodd yr ymgyrch gefnogaeth gan bedwar heddlu Cymru ynghyd â Chymorth i Ferched Cymru ac roeddem yn gallu rhannu ein deunyddiau ymgyrchu yn Gymraeg a Saesneg ar draws eu sianeli nhw. Ar adeg lansio'r ymgyrch, cafodd Cyfarwyddwr Cymru'r IOPC ei chyfweld yn Gymraeg ar sioe frecwast BBC Radio Cymru.
- 1.6 Mae Safonau 155, 161 ac 167 yn nodi bod rhaid i ni gynhyrchu adroddiad blynyddol yn Gymraeg yn ystod pob blwyddyn ariannol, i esbonio sut yr ydym wedi cydymffurfio â'r Safonau. Gellir gweld disgrifiad o'r gwaith yr ydym wedi ei wneud i gyflawni'r safonau yn Atodiad A i'r adroddiad hwn.

Gofynion penodol

- 1.7 Mae Safonau 155, 161 ac 167 yn nodi bod rhaid i'r adroddiad ymdrin â'r tri maes canlynol:
- cwynion am gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg
 - sgiliau ein staff yn y Gymraeg
 - ein dull o recriwtio

Cwynion

- 1.8 Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion am unrhyw faterion yn ymwneud â'r Gymraeg na'n cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg.

Sgiliau Cymraeg

- 1.9 Mae'r tabl isod yn cynnwys gwybodaeth am nifer y staff IOPC sy'n siarad Cymraeg. Yn ystod 2019/20, gwnaethom gynnal dau gwrs hyfforddi Cymraeg

i'n staff yn swyddfa Cymru - un i ddechreuwr ac un i ddysgwyr canolradd. Roedd y cyrsiau yn para am ddeg wythnos ac yn cael eu hwyluso gan Brifysgol Caerdydd. Mae'r dosbarthiadau isod yn cael eu hadrodd gan y siaradwyr eu hunain. Mae diffiniad o bob lefel i'w weld yn Atodiad B o'r adroddiad hwn.

	Mynediad	Sylfaen	Canolradd	Uwch	Rhuglder
Swyddfa Cymru	45	10	3	6	4
Arall	6	0	1	2	0

Recriwtio

- 1.10 Yn 2019/20 hysbysebodd ein sefydliad ddwy swydd yr oeddem yn ystyried hi'n hanfodol iddynt gael eu llenwi gan siaradwr Cymraeg. Roedd y ddwy swydd wedi'u lleoli yn ein swyddfa yng Nghymru.
- 1.11 Cynhaliwyd y broses recriwtio ar gyfer un o'r swyddi hyn ym mis Mai 2020 trwy gyfrwng y Gymraeg - gan gynnwys ymarfer chwarae rôl Cymraeg ac ymarfer ysgrifenedig Cymraeg. Bydd y broses recriwtio ar gyfer yr ail swydd yn cael ei chwblhau ym mis Medi 2020 (ar adeg ysgrifennu). Bydd rhagor o fanylion yn cael eu darparu yn yr adroddiad ar Safonau'r Gymraeg ar gyfer y cyfnod rhwng mis Ebrill 2020 a Mawrth 2021.

IOPC Gorffennaf 2020

ATODIAD A: Cydymffuriad IOPC â Safonau'r Gymraeg: Ebrill 2019 i Fawrth 2020

Rhif	Safon	Camau er mwyn cydymffurfio
Cyflenwi gwasanaeth – gohebiaeth		
1	Os byddwch chi'n derbyn gohebiaeth gan berson yn Gymraeg rhaid i chi ateb yn Gymraeg (os oes angen ateb), oni bai bod y person wedi nodi nad oes eisiau ateb yn Gymraeg.	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd. Rydym hefyd wedi esbonio sut y gall staff ddefnyddio gwasanaethau cyfieithu os bydd arnynt eu hangen.
2	Pan fyddwch chi'n gohebu gydag unigolyn ("A") am y tro cyntaf, rhaid i chi ofyn i A a yw A yn dymuno derbyn gohebiaeth gennych chi yn Gymraeg, ac os yw A yn ymateb i ddweud bod A yn dymuno derbyn gohebiaeth yn Gymraeg rhaid i chi- (a) gadw cofnod o ddymuniad A, (b) gohebu gydag A yn Gymraeg wrth ohebu gydag A o'r pwynt hwnnw ymlaen, a (c) anfon unrhyw ffurflenni y byddwch yn eu hanfon at A o'r pwynt hwnnw ymlaen yn Gymraeg.	Rydym wedi datblygu proses ar gyfer defnyddio ein systemau TG i gofnodi dewisiadau pobl o ran y Gymraeg ac mae'r staff wedi'u hysbysu o hyn trwy gyfarwyddyd.
4	Pan fyddwch chi'n anfon yr un ohebiaeth at nifer o bobl, rhaid i chi gyhoeddi fersiwn Gymraeg o'r ohebiaeth ar yr un pryd â chyhoeddi'r fersiwn Saesneg.	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
5	Os nad ydych chi'n gwybod a yw unigolyn yn dymuno derbyn gohebiaeth oddi wrthydych chi yn Gymraeg, pan fyddwch chi'n gohebu â'r person hwnnw rhaid i chi ddarparu fersiwn Gymraeg o'r ohebiaeth.	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd. Rydym hefyd wedi esbonio sut y gall staff ddefnyddio gwasanaethau cyfieithu os bydd arnynt eu hangen.
6	Os byddwch chi'n cynhyrchu fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg cyfatebol, ni ddylech drin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg (er enghraifft, os yw'r fersiwn Saesneg wedi'i lofnodi, neu os oes manylion cyswllt yn cael eu darparu yn y fersiwn Saesneg, felly rhaid trin y fersiwn Gymraeg yn yr un ffordd).	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
7	Rhaid i chi ddatgan- (a) mewn gohebiaeth, a (b) mewn cyhoeddiadau a hysbysiadau swyddogol sy'n gwahodd unigolion i ymateb i chi neu i ohebu gyda chi eich bod chi'n croesawu gohebiaeth yn Gymraeg, y byddwch chi'n ymateb i ohebiaeth yn Gymraeg, ac na fydd gohebu yn y Gymraeg yn arwain at oedi.	Mae ein pennawd llythyrau Cymraeg yn unol â'r safon hon. Rydym yn cynnwys llinell safonol ar glawr cefn ein holl wybodaeth ar gyfer y cyhoedd yn nodi ein bod yn croesawu galwadau ffôn yn Gymraeg. Cyfeiriwch hefyd at safon 78 am wybodaeth ychwanegol.

Cyflenwi Gwasanaeth - Galwadau Ffôn		
8	<p>Pan fydd unigolyn yn cysylltu â chi ar eich prif rif (neu rifau) ffôn, neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alw, rhaid i chi gyfarch y person yn Gymraeg.</p> <p>Rhaid i chi gydymffurfio â safon 8 mewn perthynas ag unrhyw prif rif (neu rifau) ffôn, neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alw: - yng Nghymru.</p>	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd. Serch hynny, nid oes gennym brif rif ffôn na rhif canolfan alw yng Nghymru ar hyn o bryd.
9	Pan fydd unigolyn yn cysylltu â chi ar eich prif rif (neu rifau) ffôn, neu ar unrhyw linellau cymorth neu ganolfannau galw, rhaid i chi hysbysu'r galwr bod gwasanaeth Cymraeg ar gael.	Mae gennym linell ffôn Gymraeg bwrpasol. Gall galwyr i'n prif rif ffôn ddewis siarad yn Gymraeg â rhywun. Mae'r neges sy'n esbonio hyn hefyd wedi cael ei recordio yn Gymraeg.
10	Pan fydd unigolyn yn cysylltu â chi ar eich prif rif (neu rifau) ffôn, neu ar unrhyw linellau cymorth neu ganolfannau galw, rhaid i chi ddelio â'r alwad yn Gymraeg yn llwyr os mai dyna ddymuniad y galwr (trwy drosglwyddo galwad i aelod o staff sy'n gallu delio â'r alwad yn Gymraeg os oes angen).	Mae gennym linell ffôn Gymraeg bwrpasol.
12	Pan fyddwch chi'n hysbysebu rhifau ffôn, rhifau llinellau cymorth neu wasanaethau canolfan alw, ni ddylech drin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Mae tudalen 'cysylltu â ni' ar ein gwefan ar gael yn Gymraeg.
13	Os ydych chi'n cynnig gwasanaeth Cymraeg ar eich prif rif (neu rifau) ffôn, ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alw, rhaid i'r rhif ffôn ar gyfer y gwasanaeth Cymraeg fod yr un peth â'r gwasanaeth Saesneg cyfatebol.	Mae'r rhif ffôn yr un peth ar gyfer galwadau Cymraeg a Saesneg. Gall galwyr i'n prif rif ffôn ddewis siarad yn Gymraeg â rhywun. Mae'r neges sy'n esbonio hyn hefyd wedi cael ei recordio yn Gymraeg.
14	Pan fyddwch chi'n cyhoeddi'ch prif rif ffôn, neu unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau gwasanaeth canolfan alw, rhaid i chi ddatgan (yn Gymraeg) eich bod yn croesawu galwadau yn Gymraeg.	<p>Mae cyfieithiad Cymraeg y dudalen <u>Cysylltu â ni</u> yn esbonio ein bod yn croesawu galwadau yn Gymraeg.</p> <p>Mae tudalennau gwe amrywiol eraill wedi cael eu diweddarau i esbonio ein bod yn croesawu galwadau Cymraeg.</p> <p>Mae testun yn cael ei gynnwys yn ein holl gyhoeddiadau sy'n cynnwys ein rhif ffôn, yn Gymraeg a Saesneg.</p>
16	Rhaid i'ch prif wasanaeth (neu wasanaethau) ateb galwadau ffôn hysbysu galwyr, yn Gymraeg, bod modd iddynt adael neges yn Gymraeg.	Mae ein gwasanaeth ateb galwadau ffôn yn rhoi neges yn Gymraeg.

17	Pan nad oes gwasanaeth Cymraeg ar gael i ddelio â'ch galwadau i'ch prif rif ffôn (neu rifau), neu unrhyw linell gymorth neu wasanaeth canolfan alw, rhaid i chi hysbysu galwyr, yn Gymraeg (trwy neges awtomataidd neu fel arall), pan fydd gwasanaeth Cymraeg ar gael.	Rydym yn darparu neges awtomataidd yn Gymraeg.
18	Os bydd unigolyn yn cysylltu ag un o'ch adrannau ar rif ffôn llinell uniongyrchol (gan gynnwys rhifau llinell uniongyrchol aelodau staff), a bod yr unigolyn hwnnw yn dymuno derbyn gwasanaeth yn Gymraeg, rhaid i chi ddelio â'r alwad honno yn gyfan gwbl yn Gymraeg (os oes angen trwy drosglwyddo'r alwad i aelod o staff sy'n gallu delio â'r alwad yn Gymraeg).	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
20	Pan fydd unigolyn yn cysylltu â chi ar rif llinell uniongyrchol (boed hynny'n rhif llinell uniongyrchol adran neu ar rif llinell uniongyrchol aelod o staff), rhaid i chi sicrhau, wrth gyfarch y person, nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Rhaid i chi gydymffurfio â safon 20 mewn perthynas ag unrhyw rif llinell uniongyrchol (boed hynny'n rhif llinell uniongyrchol adran neu ar rif llinell uniongyrchol aelod o staff): - Yng Nghymru.	Mae'r holl staff yn ein swyddfa yng Nghymru wedi derbyn cyfarwyddiadau am gyfarch pobl ar y ffôn yn Gymraeg. Mae'r wybodaeth ar gael ar ein mewnwyd hefyd.
21	Pan fyddwch chi'n ffonio unigolyn ("A") am y tro cyntaf rhaid i chi ofyn i A a yw A yn dymuno derbyn galwadau ffôn gennych chi yn Gymraeg, ac os yw A yn ymateb i ddweud bod A yn dymuno derbyn galwadau ffôn yn Gymraeg rhaid i chi gadw cofnod o'r dymuniad hwnnw, a chynnal galwadau ffôn a wneir i A o bryd hynny ymlaen yn Gymraeg. Rhaid i chi gydymffurfio â safon 21 o dan yr holl amgylchiadau, ac eithrio: • pan fo'n angenrheidiol i aelod o staff nad yw'n siarad Cymraeg ddarparu gwasanaeth ar bwnc penodol; a • pan na fydd aelod o staff sy'n siarad Cymraeg yn gallu darparu gwasanaeth ar y bwnc penodol hwnnw.	Rydym wedi datblygu proses trwy ddefnyddio ein systemau TG i gofnodi dewisiadau pobl o ran y Gymraeg a hysbyswyd y staff o hyn trwy gyfarwyddyd.
22	Rhaid i unrhyw systemau ffôn awtomataidd sydd gennych chi ddarparu'r gwasanaeth awtomataidd cyflawn yn Gymraeg.	Ailddatblygwyd ein system ffôn cyfrwng Cymraeg yn 2018 ac mae'n bodloni'r safon hon.
Cyfarfodydd nad ydynt yn agored i'r cyhoedd		
24	Os mai dim ond un person yn unig ("P") yr ydych chi'n ei wahodd i gyfarfod rhaid gofyn i P os yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, a hysbysu P y byddwch chi, os oes angen, yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw.	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd. Wrth drefnu cyfarfod o'r fath, gofynnir i'r unigolyn fydd yno pa iaith a ffafrir ganddynt a bydd cyfieithu ar y pryd yn cael ei gynnig os nad oes staff sy'n siarad Cymraeg ar gael yn fewnol.

24A	Os mai dim ond un person yn unig ("P") yr ydych chi wedi'i wahodd i gyfarfod a bod P wedi'ch hysbysu chi bod P yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid i chi drefnu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg i fod ar gael yn y cyfarfod (oni bai eich bod chi'n cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb gymorth gwasanaeth cyfieithu).	Fel yr uchod.
25	Os ydych chi'n gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, rhaid i chi ofyn i bob un a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod.	Fel yr uchod.
25A	Os ydych chi wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, a bod o leiaf 10% (ond llai na 100%) o'r bobl a wahoddwyd wedi'ch hysbysu chi eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid i chi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.	Fel yr uchod.
25D	Os ydych chi wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, a bod pob un yr ydych chi wedi'u gwahodd yn dweud wrthyh chi eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid i chi drefnu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gyfer y gwasanaeth (oni bai eich bod chi'n cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb gymorth gwasanaeth cyfieithu).	Fel yr uchod.
26	Os ydych chi'n gwahodd neu angen i berson ("P") fynd i gyfweliad- (a) i'ch cynorthwyo chi gydag ymholiad (er enghraifft fel tyst i ddiwyddiad); neu (b) os yw P wedi'i arestio rhaid i chi ofyn i P a yw P yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweliad, ac i hysbysu P y byddwch chi, os oes angen, yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw.	Fel yr uchod.
26A	Os ydych chi wedi gwahodd neu ofyn i berson ("P") ddod i gyfweliad- (a) i'ch cynorthwyo chi gydag ymholiad (er enghraifft fel tyst i ddiwyddiad); neu (b) os yw P wedi'i arestio a bod P wedi'ch hysbysu bod P yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweliad, rhaid i chi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfweliad (oni bai eich bod chi'n cynnal y cyfweliad yn Gymraeg heb gymorth gwasanaeth cyfieithu).	Fel yr uchod.
27	Os ydych chi'n gwahodd neu'n gofyn i fwy nag un person ddod i gyfweliad- (a) i'ch cynorthwyo chi gydag ymholiad (er enghraifft fel tyst i ddiwyddiad); neu (b) os yw un neu'n fwy o'r bobl hynny wedi'u harestio rhaid i chi ofyn i bob un a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweliad, a'i hysbysu y byddwch chi, os oes angen, yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw.	Fel yr uchod.

27A	Os ydych chi'n gwahodd neu'n gofyn i fwy nag un person ddod i gyfweiliad- (a) i'ch cynorthwyo chi gydag ymholiad (er enghraifft fel tyst i ddigwyddiad); neu (b) os oes un neu'n fwy o'r bobl hynny wedi'u harestio ac os yw un neu'n fwy o'r bobl hynny wedi'ch hysbysu chi eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad rhaid i chi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i Saesneg ar gael yn y cyfweiliad (oni bai eich bod yn cynnal y cyfweiliad yn Gymraeg heb gymorth gwasanaeth cyfieithu).	Fel yr uchod.
Cyfarfodydd Cyhoeddus		
28	Os ydych chi'n trefnu cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd rhaid i chi ddatgan ar unrhyw ddeunydd sydd yn ei hysbysu, ac ar unrhyw wahoddiad iddo, bod croeso i unrhyw un sy'n mynychu ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod.	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
29	Pan fyddwch chi'n anfon gwahoddiadau i gyfarfod yr ydych chi'n ei drefnu sy'n agored i'r cyhoedd, rhaid i chi anfon y gwahoddiadau yn Gymraeg.	Mae staff wedi'u hysbysu o hyn trwy gyfarwyddyd. Rydym hefyd wedi esbonio sut y gall staff ddefnyddio gwasanaethau cyfieithu os bydd arnynt eu hangen.
30	Os ydych chi'n gwahodd pobl i siarad mewn cyfarfod yr ydych chi'n ei drefnu sy'n agored i'r cyhoedd rhaid i chi- (a) ofyn i bob person a wahoddir i siarad a yw ef neu hi yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, a (b) os yw'r person hwnnw (neu o leiaf un o'r bobl hynny) wedi'ch hysbysu chi ei fod ef neu hi yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i Saesneg at y diben hwnnw (oni bai eich bod yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd. Cynigir cyfieithu ar y pryd os oes angen ar gyfer cyfarfodydd yng Nghymru.
31	Os ydych chi'n trefnu cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd, rhaid i chi sicrhau bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod, a rhaid i chi hysbysu'r rheini sy'n bresennol ar lafar yn Gymraeg- (a) bod croeso iddynt ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gael.	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd. Cynigir cyfieithu ar y pryd os oes angen ar gyfer cyfarfodydd yng Nghymru.
32	Os ydych chi'n arddangos unrhyw ddeunydd ysgrifenedig yr ydych chi'n ei drefnu sy'n agored i'r cyhoedd, rhaid i chi sicrhau bod y deunydd yn cael ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid i chi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na thestun Saesneg.	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd. Rydym hefyd wedi esbonio sut y gall staff ddefnyddio gwasanaethau cyfieithu os bydd arnynt eu hangen.
Digwyddiadau cyhoeddus		

33	Os ydych chi'n trefnu digwyddiad cyhoeddus, neu'n ariannu o leiaf 50% o ddigwyddiad cyhoeddus, rhaid i chi sicrhau, pan fydd y digwyddiad yn cael ei hyrwyddo, nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg (er enghraifft, pan fydd y digwyddiad yn cael ei hysbysebu neu'i gyhoeddi).	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
34	Os ydych chi'n trefnu digwyddiad cyhoeddus, neu'n ariannu o leiaf 50% o ddigwyddiad cyhoeddus, rhaid i chi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yn ystod y digwyddiad (er enghraifft, mewn perthynas â gwasanaethau a ddarperir ar gyfer unigolion sy'n mynychu'r digwyddiad, mewn perthynas ag arwyddion i'w harddangos yn y digwyddiad ac mewn perthynas â chyhoeddiadau sain a wneir yn y digwyddiad).	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
Cyhoeddusrwydd a Hysbysebu		
35	Rhaid i unrhyw gyhoeddusrwydd neu ddeunydd hysbysebu yr ydych chi'n eu cynhyrchu gael eu cynhyrchu yn Gymraeg, ac os byddwch chi'n cynhyrchu'r deunydd yn Gymraeg ac yn y Saesneg, ni ddylech drin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r hyn yr ydych chi'n trin y fersiwn Saesneg.	Mae unrhyw ddogfennau yr ydym yn eu cynhyrchu at ddefnydd y cyhoedd ar gael yn Gymraeg. Cyfeiriwch at safon 38 am ragor o fanylion.
Arddangos deunydd		
36	Rhaid i unrhyw ddeunydd y byddwch chi'n ei arddangos yn gyhoeddus gael ei arddangos yn Gymraeg, ac ni ddylech drin unrhyw fersiwn iaith Gymraeg o'r deunydd yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.	<p>Pan fyddwn yn mynd i gynadleddau yng Nghymru rydym yn arddangos y fersiwn Gymraeg o'n taflen: 'Sut i wneud cwyn: canllaw i system gwynion yr heddlu.</p> <p>Mae staff yn ein swyddfa yng Nghymru yn gallu defnyddio baner gyda brand, sy'n cynnwys ein logo Cymraeg. Mae'r faner yn cael ei defnyddio mewn cynadleddau, arddangosfeydd a digwyddiadau eraill lle'r ydym yn arddangos enw'r sefydliad.</p> <p>Mae gennym stonin gynhadledd yn Gymraeg a Saesneg at ddefnydd mewnol ac allanol.</p> <p>Mae nwyddau ar gyfer digwyddiadau mewnol, er enghraifft poteli dŵr, bagiau, cwpanau coffi, yn Gymraeg ac yn Saesneg.</p> <p>Mae arwyddion magnetig ar gyfer ein ceir fflyd, sy'n cynnwys logo'r IOPC, ar gael yn Gymraeg yn swyddfa Cymru, ynghyd â siacedi gyda brand yr IOPC a festiau llachar sy'n cynnwys y fersiwn Gymraeg o'n logo.</p>

Cyhoeddi dogfennau		
38	<p>Rhaid i unrhyw ddogfennau yr ydych chi'n eu cynhyrchu at ddefnydd y cyhoedd gael eu cynhyrchu yn Gymraeg.</p> <p>Rhaid i chi gydymffurfio â safon 38 mewn perthynas â'r isod: - Dogfennau sy'n berthnasol i Gymru yn unig; - Dogfennau sydd eisoes ar gael yn Gymraeg cyn 30 Medi 2016.</p>	<p>Mae'r dogfennau yn Gymraeg yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Y daflen: Sut i wneud cwyn: canllaw i system gwynion yr heddlu • ein ffurflen gwynion • ein ffurflenni adolygu/apeliadau • Safonau'r Gymraeg • ein hadroddiad blynyddol • ein hadroddiad effaith • ein cynllun busnes • ein cynllun strategol • ein pecyn i deuluoedd (gwybodaeth i deuluoedd mewn profedigaeth) ein prif gyhoeddiad ar ganllawiau statudol a chanllawiau eraill ar gyfer staff trin cwynion <p>Lansiwyd ymgyrch genedlaethol gan yr IOPC i godi ymwybyddiaeth o'r system Datrysiad Tawel, sy'n helpu pobl i rybuddio'r heddlu pan fyddant mewn perygl ond yn methu â siarad ar alwad 999. Roedd yr ymgyrch 'Cael Eich Clywed' yn hollol ddwyieithog ac yn cyrraedd miliynau o bobl ledled Cymru a Lloegr trwy'r cyfryngau darlledu, print a'r cyfryngau cymdeithasol.</p>
45	<p>Os ydych chi'n cynhyrchu dogfen sydd ar gael i'r cyhoedd, ac nad oes unrhyw safon arall wedi gofyn i chi gynhyrchu'r ddogfen yn Gymraeg, rhaid i chi ei chynhyrchu yn Gymraeg:</p> <p>(a) os yw testun y ddogfen yn awgrymu y dylai gael ei chynhyrchu yn Gymraeg, neu</p> <p>(b) os yw'r gynulleidfa a ragwelir, a'u disgwyliadau, yn awgrymu y dylai'r ddogfen gael ei chynhyrchu yn Gymraeg.</p>	<p>Mae staff wedi'u hysbysu o hyn trwy gyfarwyddyd.</p>
46	<p>Os byddwch chi'n cynhyrchu dogfen yn Gymraeg ac yn Saesneg (os ydynt yn fersiynau ar wahân ai peidio) rhaid i chi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.</p>	<p>Mae'r safonau o ran testun a chynhyrchu mewn fersiynau Cymraeg o ddogfennau yr ydym yn eu cynhyrchu'r un fath â'r fersiynau Saesneg.</p>
47	<p>Os ydych chi'n cynhyrchu fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg ar wahân o ddogfen, rhaid i chi sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn datgan yn glir bod y ddogfen ar gael yn Gymraeg hefyd.</p>	<p>Rydym yn cynnwys y testun canlynol (yn Gymraeg a Saesneg) yn y fersiwn Saesneg o'r holl gyhoeddiadau ar gyfer y cyhoedd, '<i>This document is also available in Welsh. Mae'r ddogfen hon ar gael yn y Gymraeg hefyd.</i>'</p>

Ffurflenni		
48	<p>Rhaid i unrhyw ffurflen yr ydych chi'n ei pharatoi i'r cyhoedd gael ei chynhyrchu yn Gymraeg.</p> <p>Rhaid i chi gydymffurfio â safon 48 o dan bob amgylchiad, ac eithrio'r isod erbyn 30 Mawrth 2017:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ffurflenni cwyno ar-lein <p>Rhaid i chi gydymffurfio â safon 48 o dan bob amgylchiadau erbyn 30 Medi 2018.</p>	Mae ffurflenni newydd ar gyfer cwyno ac apelio nawr wedi'u datblygu i adlewyrchu newidiadau deddfwriaethol ac maent wedi'u cyfieithu i'r Gymraeg.
48A.	Os ydych chi'n cynhyrchu fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg ar wahân o ffurflen, rhaid i chi sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn datgan yn glir bod y ffurflen ar gael yn Gymraeg hefyd.	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
48B.	Os ydych chi'n cynhyrchu ffurflen yn Gymraeg ac yn Saesneg (boed hynny'n fersiynau ar wahân ai peidio), rhaid i chi sicrhau nad yw'r fersiwn Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg, a rhaid i chi beidio â gwahaniaethu rhwng fersiynau Cymraeg a Saesneg mewn perthynas ag unrhyw ofynion sy'n berthnasol i'r ffurflen (er enghraifft mewn perthynas ag unrhyw ddyddiad cau ar gyfer cyflwyno'r ffurflen, neu mewn perthynas â'r amser a ganiateir i ymateb i gynnwys y ffurflen).	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
Gwefan		
49	<p>Rhaid i chi sicrhau-</p> <p>(a) bod testun pob tudalen o'ch gwefan ar gael yn Gymraeg,</p> <p>(b) bod pob tudalen Gymraeg o'ch gwefan yn gweithio'n llawn, a</p> <p>(c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar eich gwefan</p> <p>Rhaid i chi gydymffurfio â safon 49 o dan yr amgylchiadau isod:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tudalennau ar eich gwefan sy'n berthnasol i Gymru yn unig; ac unrhyw dudalennau ar eich gwefan sydd eisoes ar gael yn Gymraeg cyn 30 Medi 2016. 	Mae'r tudalennau perthnasol o'n gwefan ar gael yn Gymraeg.

50	<p>Rhaid i chi sicrhau-</p> <p>(a) bod testun hafan eich gwefan ar gael yn Gymraeg,</p> <p>(b) bod unrhyw destun Cymraeg ar eich hafan (neu, pan fo'n berthnasol, eich hafan Gymraeg) yn gweithio'n llawn, a</p> <p>(c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â hafan eich gwefan.</p>	Mae hafan ein gwefan ar gael yn Gymraeg.
52	<p>Os oes gennych dudalen gwe Gymraeg sy'n cyfateb i dudalen gwe Saesneg, rhaid i chi sicrhau bod y dudalen gwe Saesneg yn datgan yn glir bod y dudalen ar gael yn Gymraeg hefyd, a rhaid i chi roi dolen uniongyrchol i'r dudalen Gymraeg ar y dudalen Saesneg gyfatebol.</p>	Rydym yn defnyddio arwydd 'Cymraeg' ar ein tudalennau gwe i ddynodi a yw'r dudalen ar gael yn Gymraeg. Mae defnyddwyr y safle yn clicio ar yr arwydd i symud i'r fersiwn Gymraeg.
53	<p>Rhaid i chi gynnig rhyngwyneb a dewislenni ar bob tudalen ar eich gwefan yn Gymraeg.</p> <p>Rhaid i chi gydymffurfio â safon 53 o dan yr amgylchiadau a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tudalennau ar eich gwefan sy'n berthnasol i Gymru yn unig; <p>ac unrhyw dudalennau ar eich gwefan sydd eisoes ar gael yn Gymraeg cyn 30 Medi 2016.</p>	Mae hyn wedi'i gwblhau ar gyfer ein gwefan gyfredol.
55	<p>Pan fyddwch chi'n defnyddio cyfryngau cymdeithasol rhaid i chi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.</p> <p>Rhaid i chi gydymffurfio â safon 55 yn yr amgylchiadau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pan fydd defnydd ar gyfryngau cymdeithasol yn berthnasol i Gymru yn unig. 	<p>Mae ein holl negeseuon safonol - er enghraifft, cyfeirio pobl i wahanol rannau o'n gwefan, negeseuon am sut i wneud cwyn, y newyddion diweddaraf a gwybodaeth benodol am yr heddlu - yn cael eu trydar yn ddwyieithog pa un a yw'n benodol i Gymru ai peidio.</p> <p>Yn ystod ein prosiect sydd ar fin dechrau i ddylunio, datblygu a llenwi ein gwefan allanol newydd byddwn yn gwneud yn siŵr ein bod yn cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg.</p>
56	<p>Os yw unigolyn yn cysylltu â chi trwy gyfryngau cymdeithasol yn Gymraeg, rhaid i chi ymateb yn Gymraeg (os oes angen ateb).</p>	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd. Rydym hefyd wedi cyhoeddi gwybodaeth ar ein mewnwyd i sicrhau bod y staff yn gallu cael gafael ar wasanaethau cyfieithu pe bai eu hangen.
Arwyddion		

58	Pan fyddwch chi'n codi arwydd newydd neu pan fyddwch chi'n adnewyddu arwydd (gan gynnwys arwyddion dros dro), rhaid i unrhyw destun a arddangosir ar yr arwydd gael ei arddangos yn Gymraeg (pa un a yw hynny ar yr un arwydd â'r testun Saesneg cyfatebol neu ar arwydd ar wahân); a phan fydd yr un testun yn cael ei arddangos yn y Gymraeg a'r Saesneg, ni ddylech drin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg.	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd. Rydym hefyd wedi esbonio sut y gall staff ddefnyddio gwasanaethau cyfieithu os bydd arnynt eu hangen. Mae proses newydd ar gyfer creu arwyddion apeliadau am dystion wedi'u datblygu ac mae cam yn y broses ar gyfer cyfieithu i'r Gymraeg. Mae hyn yn golygu y bydd arwyddion a fydd yn cael eu defnyddio yng Nghymru yn cynnwys y cyfieithiad perthnasol.
59	Pan fyddwch chi'n codi arwydd newydd neu pan fyddwch chi'n adnewyddu arwydd (gan gynnwys arwyddion dros dro) sy'n cyfleu'r un wybodaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid i chi osod y testun Cymraeg fel ei fod yn debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf.	Hysbyswyd y staff o hyn trwy gyfarwyddyd.
60	Rhaid i chi sicrhau bod y testun Cymraeg ar arwyddion yn gywir o ran ystyr a mynegiant.	Hysbyswyd y staff o hyn trwy gyfarwyddyd.
Ymwelwyr		
62	Os ydych chi'n trefnu ymweliad neu apwyntiad o flaen llaw ar gyfer person ("P") a fydd yn golygu y bydd P yn dod i'ch derbynfa, rhaid i chi ofyn i P a yw'n dymuno derbyn gwasanaeth derbynfa yn Gymraeg (oni bai eich bod chi eisoes yn gwybod bod P yn dymuno derbyn y gwasanaeth hwnnw yn Gymraeg).	Hysbyswyd staff yng Nghymru o hyn trwy gyfarwyddyd ac mae staff sy'n siarad Cymraeg ar gael i ddarparu'r gwasanaeth hwn os bydd angen.
62A	Rhaid i chi ddarparu gwasanaeth derbynfa wyneb yn wyneb yn Gymraeg ar gyfer person ("P") yn eich derbynfa os ydych chi wedi trefnu ymweliad neu apwyntiad ar gyfer P o flaen llaw ac- (a) bod P wedi'ch hysbysu chi o flaen llaw bod P yn dymuno derbyn gwasanaeth yn Gymraeg, neu (b) eich bod chi eisoes yn ymwybodol bod P yn dymuno derbyn y gwasanaeth yn Gymraeg.	Hysbyswyd staff yng Nghymru o hyn trwy gyfarwyddyd ac mae staff sy'n siarad Cymraeg ar gael i ddarparu'r gwasanaeth hwn os bydd angen.
Dyfarnu cytundebau		
73	Rhaid i unrhyw wahoddiadau am dendr ar gyfer cytundeb yr ydych chi'n eu cyhoeddi gael eu cyhoeddi yn Gymraeg, a rhaid i chi beidio â thrin fersiwn Gymraeg unrhyw wahoddiad yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg. Rhaid i chi gydymffurfio â safon 73 o dan yr amgylchiadau a ganlyn: (a) os yw gwrthrych y gwahoddiad i dendro am gytundeb yn awgrymu y dylid ei gynhyrchu yn Gymraeg, neu (b) os yw'r gynulleidfa a ragwelir, a'u disgwyliadau, yn awgrymu y dylai'r ddogfen gael ei chynhyrchu yn Gymraeg.	Bydd ein staff caffael yn cydymffurfio â'r safon pan fydd y meini prawf ychwanegol yn cael eu bodloni.

74	Pan fyddwch chi'n cyhoeddi gwahoddiadau i dendro am gytundeb, rhaid i chi ddatgan yn y gwahoddiad y gellir cyflwyno tendrau yn Gymraeg, ac na fydd tendr a gyflwynir yn Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol na thendr a gyflwynir yn Saesneg.	Mae ein gwahoddiad i dendro yn cynnwys llinell sy'n nodi y gall tendrau Cymraeg gael eu cyflwyno ac na fyddant yn cael eu trin yn llai ffafriol.
74A	Rhaid i chi beidio â thrin tendr am gytundeb a gyflwynir yn Gymraeg yn llai ffafriol na thendr a gyflwynir yn Saesneg (gan gynnwys, ymhlith materion eraill, mewn perthynas â'r dyddiad cau ar gyfer derbyn tendrau, ac mewn perthynas â'r raddfa amser ar gyfer hysbysu'r sawl sy'n tendro o benderfyniadau).	Mae staff caffael wedi'u hysbysu o hyn.
76	Os byddwch chi'n derbyn tendr yn Gymraeg a'i bod hi'n angenrheidiol cyfweld y sawl sy'n tendro fel rhan o'ch asesiad o'r tendr rhaid i chi- (a) gynnig darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg er mwyn galluogi i'r sawl sy'n tendro ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad, a (b) os yw'r sawl sy'n tendro yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad, darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd at y diben hwnnw (oni bai eich bod yn cynnal y cyfweiliad yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).	Mae staff caffael wedi'u hysbysu o hyn.
77	Pan fyddwch chi'n hysbysu'r sawl sy'n tendro o'ch penderfyniad mewn perthynas â thendr, rhaid i chi wneud hynny yn Gymraeg os cafodd y tendr ei gyflwyno yn Gymraeg.	Mae staff caffael wedi'u hysbysu o hyn.
Codi ymwybyddiaeth o wasanaethau Cymraeg		
78		

	<p>Rhaid i chi hyrwyddo unrhyw wasanaeth yr ydych chi'n ei ddarparu yn Gymraeg, a hysbysebu'r gwasanaeth hwnnw yn Gymraeg.</p>	<p>Rydym wedi annog aelodau o'r staff sy'n siarad Gymraeg i ddefnyddio'r logo laith Gwaith ar eu negeseuon e-bost. Mae'r logo ar gael ar ein mewnrwyd.</p> <p>Mae ein gwefan yn cynnwys gwybodaeth Gymraeg wedi'i diweddarau sy'n egluro pwy ydym ni a sut i wneud cwyn, yn ogystal â gwybodaeth gefndir am gwynion, ymchwiliadau, apeliadau ac adolygiadau. Mae'r wefan hefyd yn tynnu sylw at y ffaith ein bod yn croesawu galwadau ffôn yn Gymraeg.</p> <p>Mae ein llinell ymholiadau yn rhoi gwybodaeth ar lafar ac ar bapur am ein gwasanaethau yn Gymraeg a Saesneg.</p> <p>Mae ein staff gwasanaethau cwsmeriaid yn anfon copiâu caled o'n canllaw 'Sut i wneud cwyn: canllaw i system gwynion yr heddlu yn Gymraeg a Saesneg yn ôl y gofyn.</p> <p>Os byddwn yn ymchwilio i gŵyn, a bod yr achwynydd yn gofyn i ni ohebu yn Gymraeg â nhw, rydym yn gwneud hynny.</p> <p>Os byddwn yn ymchwilio i gŵyn, a bod yr achwynydd yn gofyn i ni ohebu yn Gymraeg â nhw, rydym yn gwneud hynny. Rydym yn esbonio'r <u>broses ymchwilio yn Gymraeg</u> ac rydym wedi cynhyrchu fersiwn Gymraeg o'n canllaw i ymchwiliadau annibynnol yr IOPC. Mae'r ddogfen hon yn cael ei diwygio ar hyn o bryd o ganlyniad i newid deddfwriaethol a bydd y fersiwn wedi ei diweddarau yn cael ei chyhoeddi yn fuan.</p> <p>Mae ein tudalen we <u>cwynion a chanmoliaeth</u> ar gael yn Gymraeg.</p>
79	<p>Os ydych chi'n darparu gwasanaeth yn Gymraeg sy'n cyfateb â gwasanaeth yr ydych chi'n ei ddarparu yn Saesneg, rhaid i unrhyw ddogfen gyhoeddusrwydd neu wefan sy'n cyfeirio at y gwasanaeth Saesneg ddatgan hefyd bod y gwasanaeth cyfatebol ar gael yn Gymraeg.</p>	<p>Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd. Diwygiwyd ein gwefan i adlewyrchu hyn.</p>
Hunaniaeth gorfforaethol		
80	<p>Pan fyddwch chi'n llunio, diwygio neu'n cyflwyno'ch hunaniaeth gorfforaethol, ni ddylech drin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.</p>	<p>Rydym wedi datblygu fersiwn Gymraeg o'r hunaniaeth gorfforaethol newydd.</p>

Polisi		
85	Pan fyddwch chi'n llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n diwygio polisi cyfredol, rhaid i chi ystyried pa effeithiau, os o gwbl (boed yn gadarnhaol neu'n negyddol), y byddai'r penderfyniad polisi yn cael ei gael ar- (a) cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Mae ein dogfennaeth Asesiad Effaith Cydraddoldeb wedi'u diweddarau i ystyried Safonau'r Gymraeg ac mae'r Gymraeg yn cael ei thrin mewn modd sy'n cyfateb i nodweddion a ddiogelir yng nghyswllt y broses Asesiad Effaith Cydraddoldeb.
86	Pan fyddwch chi'n llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n diwygio polisi cyfredol, rhaid i chi ystyried sut y gallai'r polisi gael ei lunio (neu sut y gellid newid polisi cyfredol) er mwyn i benderfyniad polisi gael effeithiau positif, neu effeithiau cynyddol positif ar- (a) cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Yr un fath â safon 85 uchod.
87	Pan fyddwch chi'n llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n diwygio polisi cyfredol, rhaid i chi ystyried sut y gellid llunio'r polisi (neu sut y gellid newid polisi cyfredol) fel na fyddai'r penderfyniad polisi yn cael effeithiau niweidiol, neu fel y byddai'n cael effeithiau niweidiol gostyngol, ar- (a) cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Yr un fath â safon 85 uchod.
88	Pan fyddwch chi'n cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n perthyn i benderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen ystyried, a cheisio barnau ar, effeithiau (boed yn gadarnhaol neu'n niweidiol) y byddai'r penderfyniadau polisi dan ystyriaeth yn eu cael ar - (a) cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Yr un fath â safon 85 uchod.
89	Pan fyddwch chi'n cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n perthyn i benderfyniad polisi rhaid i'r ddogfen ystyried, a cheisio barnau ar, sut y gellir llunio'r polisi dan ystyriaeth neu'i newid fel y byddai'n cael effeithiau cadarnhaol, neu effeithiau cadarnhaol cynyddol, ar - (a) cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Yr un fath â safon 85 uchod.
90	Pan fyddwch chi'n cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n perthyn i benderfyniad polisi rhaid i'r ddogfen ystyried, a cheisio barnau ar, sut y gallai'r polisi sydd dan	Yr un fath â safon 85 uchod.

	ystyriaeth gael ei lunio neu'i newid fel na fyddai'n cael effeithiau niweidiol, neu fel y byddai'n cael effeithiau niweidiol gostyngol, ar- (a) cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	
92	Pan fyddwch chi'n comisiynu neu'n cynnal ymchwil sydd wedi'i fwriadu i'ch cynorthwyo chi i wneud penderfyniad polisi, rhaid i chi sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried pa effeithiau, os o gwbl (boed yn gadarnhaol neu'n niweidiol), y bydd y penderfyniad polisi dan ystyriaeth yn ei gael ar- (a) cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Yr un fath â safon 85 uchod.
93	Pan fyddwch chi'n comisiynu neu'n cynnal ymchwil sydd wedi'i fwriadu i'ch cynorthwyo chi i wneud penderfyniad polisi, rhaid i chi sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried sut y gallai'r penderfyniad polisi dan ystyriaeth gael effeithiau cadarnhaol, neu y byddai'n cael effeithiau cadarnhaol cynyddol, ar- (a) cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Yr un fath â safon 85 uchod.
94	Pan fyddwch chi'n comisiynu neu'n cynnal ymchwil, sydd wedi'i fwriadu i'ch cynorthwyo chi i wneud penderfyniad polisi, rhaid i chi sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried sut y gallai'r penderfyniad polisi o dan ystyriaeth gael ei wneud er mwyn peidio â chael effeithiau niweidiol, neu fel y byddai'n cael effeithiau niweidiol gostyngol, ar- (a) cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Yr un fath â safon 85 uchod.
Gweinyddiaeth Fewnol		
95	Rhaid i chi ddatblygu polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol at ddiben hyrwyddo a hwyluso defnydd ar yr iaith, a rhaid i chi gyhoeddi'r polisi hwnnw ar eich mewnrwyd.	Datblygwyd polisi ac mae ar gael ar ein mewnrwyd.
96	Pan fyddwch chi'n cynnig swydd newydd i unigolyn, rhaid i chi ofyn i'r unigolyn hwnnw a yw ef neu hi yn dymuno i'r cytundeb cyflogaeth neu gytundeb am wasanaethau gael eu darparu yn Gymraeg; ac os mai hynny yw dymuniad yr unigolyn, rhaid i chi ddarparu'r cytundeb yn Gymraeg.	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
97		Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.

	<p>Rhaid ichi-</p> <p>(a) ofyn i bob gweithiwr a yw ef neu hi yn dymuno derbyn unrhyw ohebiaeth papur sy'n perthyn i'w gyflogaeth neu'i chyflogaeth, ac sydd wedi'i gyfeirio ato ef neu ati hi yn bersonol, yn Gymraeg, a</p> <p>(b) os yw gweithiwr yn dymuno hynny, darparu unrhyw ohebiaeth o'r fath i'r gweithiwr hwnnw yn Gymraeg.</p>	
98	<p>Rhaid i chi ofyn i bob gweithiwr a yw ef neu hi yn dymuno derbyn unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu ei anghenion/ei hanghenion neu ofynion hyfforddi yn Gymraeg; ac os mai dyna ddymuniad y gweithiwr rhaid i chi ddarparu unrhyw ddogfennau o'r fath iddo ef neu iddi hi yn Gymraeg.</p>	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
99	<p>Rhaid i chi ofyn i bob gweithiwr a yw ef neu hi'n dymuno derbyn unrhyw ddogfennau sy'n amlinelli ei amcanion/ei hamcanion perfformiad yn Gymraeg; ac os mai dyna ddymuniad y gweithiwr rhaid i chi ddarparu unrhyw ddogfennau o'r fath iddo ef neu iddi hi yn Gymraeg.</p>	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
100	<p>Rhaid i chi ofyn i bob gweithiwr a yw ef neu hi yn dymuno derbyn unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu ei gofnod neu ei chofnod neu gynllun gyrfaoel yn Gymraeg; ac os mai dyna ddymuniad y gweithiwr rhaid i chi ddarparu unrhyw ddogfennau o'r fath iddo ef neu iddi hi yn Gymraeg.</p>	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
101	<p>Rhaid i chi ofyn i bob gweithiwr a yw ef neu hi'n dymuno derbyn unrhyw ffurflenni sy'n cofnodi ac yn awdurdodi-</p> <p>(a) gwyliau blynyddol,</p> <p>(b) absenoldebau o'r gwaith, a</p> <p>(c) oriau gwaith hyblyg, yn Gymraeg; ac os mai dyna ddymuniad y gweithiwr, rhaid i chi ddarparu unrhyw ffurflenni o'r fath iddo ef neu iddi hi yn Gymraeg.</p>	Rydym yn y broses o edrych ar weithredu system Adnoddau Dynol newydd sy'n cofnodi'r wybodaeth hon ac mae'r safon hon yn cael ei hystyried fel rhan o hynny.
102	<p>Os ydych chi'n cyhoeddi polisi yn ymwneud ag ymddygiad yn y gweithle, rhaid i chi ei gyhoeddi yn Gymraeg.</p>	Mae'r polisi priodol wedi cael ei gyfieithu.
103	<p>Os ydych chi'n cyhoeddi polisi yn ymwneud ag iechyd a lles yn y gwaith, rhaid i chi ei gyhoeddi yn Gymraeg.</p>	Mae hyn yn mynd rhagddo.
104	<p>Os byddwch chi'n cyhoeddi polisi yn ymwneud â chyflogau neu fuddion y gweithle, rhaid i chi ei gyhoeddi yn Gymraeg.</p>	Nid oes gennym bolisi ar hyn ar hyn o bryd.

105	Os byddwch chi'n cyhoeddi polisi yn ymwneud â rheoli perfformiad, rhaid i chi ei gyhoeddi yn Gymraeg.	Mae'r polisi priodol wedi cael ei gyfieithu.
106	Os byddwch chi'n llunio polisi am absenoldeb o'r gwaith, rhaid i chi ei gyhoeddi yn Gymraeg.	Mae'r polisi priodol wedi cael ei gyfieithu.
107	Os byddwch chi'n cyhoeddi polisi yn ymwneud ag amodau gwaith, rhaid i chi ei gyhoeddi yn Gymraeg.	Nid oes gennym bolisi ar hyn ar hyn o bryd.
108	Os byddwch chi'n cyhoeddi polisi yn ymwneud â phatrymau gwaith, rhaid i chi ei gyhoeddi yn Gymraeg.	Mae hyn yn mynd rhagddo.
Cwynion staff		
109	Rhaid i chi ganiatáu i bob aelod o staff- (a) wneud cwyn i chi yn Gymraeg, a (b) ymateb yn Gymraeg i unrhyw gŵyn a weir amdano ef neu amdani hi.	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
109A	Rhaid i chi ddatgan mewn unrhyw ddogfen sydd gennych chi sy'n amlinellu'ch gweithdrefnau ar gyfer gwneud cwynion y gall pob aelod o staff- (a) wneud cwyn i chi yn Gymraeg, a (b) ymateb i gŵyn a wnaed amdano ef neu amdani hi yn Gymraeg; a rhaid i chi hysbysu pob aelod o staff o'r hawl hwnnw.	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
111	Os ydych chi'n derbyn cwyn gan aelod o staff neu gŵyn am aelod o staff, a bod angen cyfarfod gyda'r aelod hwnnw o staff, rhaid i chi - (a) ofyn i'r aelod o staff a yw ef neu hi'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod; (b) esbonio y byddwch chi'n darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw os oes angen; ac, os yw'r aelod o staff yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, rhaid i chi ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i Saesneg yn y cyfarfod (oni bai eich bod yn cynnal cyfarfod yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.

112	<p>Pan fyddwch chi'n hysbysu aelod o staff o benderfyniad yr ydych chi wedi'i wneud mewn perthynas â chwyn a wnaed ganddo ef neu ganddi hi, neu mewn perthynas i gŵyn a wneir amdano ef neu amdani hi, rhaid i chi wneud hynny yn Gymraeg os yw'r aelod hwnnw o staff-</p> <p>(a) wedi cyflwyno'r gŵyn yn Gymraeg, (b) wedi ymateb yn Gymraeg i gŵyn amdano ef neu amdani hi, (c) wedi gofyn i gyfarfod am y gŵyn i gael ei gynnal yn Gymraeg, neu (ch) wedi gofyn am ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfod am y gŵyn.</p>	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
Disgyblaeth		
113	Rhaid i chi ganiatáu i bob aelod o staff ymateb yn Gymraeg i honiadau a wneir yn eu herbyn mewn unrhyw broses ddisgyblaeth fewnol.	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
113A	<p>Rhaid ichi-</p> <p>(a) ddatgan mewn unrhyw ddogfen sydd gennych chi sy'n amlinellu eich trefniadau ar gyfer disgyblu staff y gall unrhyw aelod o staff ymateb yn Gymraeg i unrhyw honiadau a wneir yn ei erbyn ef neu yn ei herbyn hi, ac (b) os ydych chi'n dechrau gweithdrefn ddisgyblu mewn perthynas ag aelod o staff, hysbysu'r aelod hwnnw o staff o'r hawl hwnnw.</p>	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd ac mae'r dudalen polisi adnoddau dynol ar ein mewnwyd wedi ei diweddarau.
115	<p>Os ydych chi'n trefnu cyfarfod gydag aelod o staff yn ymwneud â mater disgyblaeth sy'n perthyn i'w ymddygiad ef neu ei hymddygiad hi rhaid i chi-</p> <p>(a) ofyn i'r aelod o staff a yw ef neu hi yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, a (b) esbonio y byddwch chi'n darparu gwasanaeth cyfieithu at y diben hwnnw os oes angen; ac, os yw'r aelod o staff yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, rhaid i chi ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i Saesneg yn y cyfarfod (oni bai eich bod yn cynnal cyfarfod yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).</p>	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
116	<p>Pan fyddwch chi'n hysbysu aelod o staff o benderfyniad yr ydych chi wedi'i wneud yn dilyn proses ddisgyblaeth, rhaid i chi wneud hynny yn Gymraeg os yw'r aelod hwnnw o staff-</p> <p>(a) wedi ymateb i honiadau yn ei erbyn neu yn ei herbyn yn Gymraeg, (b) wedi gofyn am gyfarfod yn ymwneud â'r broses ddisgyblu yn Gymraeg, neu (c) wedi gofyn am ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfod yn ymwneud â'r broses ddisgyblu.</p>	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.
TG a Mewnwyd		

117	Rhaid i chi roi meddalwedd cyfrifiadurol i staff ar gyfer gwirio sillafu a gramadeg yn Gymraeg, a darparu rhyngwynebau Cymraeg ar gyfer meddalwedd (os yw rhyngwyneb yn bodoli).	Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn.
122	Rhaid i chi ddynodi a chynnal tudalen (neu dudalennau) ar eich mewnwyd sy'n darparu gwasanaethau a deunydd ategol i hyrwyddo'r Gymraeg ac i gynorthwyo'ch staff i ddefnyddio'r Gymraeg.	Mae tudalen ar gael ar ein mewnwyd.
Cynllunio/hyfforddi gweithlu		
124	Rhaid i chi asesu sgiliau iaith Gymraeg eich gweithwyr.	Mae hwn wedi cael ei wneud.
127	Rhaid i chi ddarparu cyfleoedd yn ystod oriau gwaith- (a) i'ch gweithwyr dderbyn gwersi Cymraeg sylfaenol, a (b) i weithwyr sy'n rheoli eraill i dderbyn hyfforddiant ar ddefnyddio'r Gymraeg yn eu rôl fel rheolwyr.	Yn ystod y flwyddyn, gwnaethom gynnal dau gwrs hyfforddi Cymraeg i'n staff yn swyddfa Cymru– un cwrs i ddechreuwyr ac un cwrs i ddysgwyr canolradd. Roedd y cyrsiau yn para am ddeg wythnos ac yn cael eu hwyluso gan Brifysgol Caerdydd. Roedd y gwersi yn boblogaidd gyda'r staff a chafwyd presenoldeb da, gyda thua 20% o staff y swyddfa'n cymryd rhan. Rydym yn y broses o wneud cais i ddyrannu cyllid pellach i barhau gyda'r gwersi ac rydym yn edrych i mewn i gynnig trydydd cwrs, lefel sylfaen i'r dechreuwyr symud i fyny iddo. Mae cyllid wedi'i ddarparu i staff sydd eisiau cwblhau cyrsiau Cymraeg y tu allan i'r gweithle. Cafodd un gweithiwr gyllid i gwblhau cymhwyster addysg, un arall gyllid i wneud cwrs Cymraeg uwch, ac mae un arall wedi cael cyllid i wneud cwrs Cymraeg busnes i'w gynorthwyo i gyfathrebu â defnyddwyr gwasanaeth.
128	Rhaid i chi ddarparu cyfleoedd i staff sydd wedi cwblhau hyfforddiant Cymraeg sylfaenol i dderbyn hyfforddiant pellach am ddim, i ddatblygu eu sgiliau iaith.	Fel yr uchod.

129	<p>Rhaid i chi ddarparu cyrsiau hyfforddi er mwyn i'ch gweithwyr ddatblygu-</p> <p>(a) ymwybyddiaeth o'r Gymraeg (gan gynnwys ymwybyddiaeth o'i hanes a'i rôl o fewn diwylliant Cymreig);</p> <p>(b) dealltwriaeth o'r ddyletswydd i weithredu yn unol â safonau'r Gymraeg;</p> <p>(c) dealltwriaeth o sut y gall y Gymraeg gael ei defnyddio yn y gweithle.</p>	<p>Mae'r holl staff sy'n gweithio yng Nghymru yn cael taflen friffio fel rhan o'u cwrs cynefino yn y swyddfa. Cynhwysir taflen friffio am y Gymraeg hefyd fel rhan a argymhellir o'r cwrs cynefino i holl staff yr IOPC.</p> <p>Rhoddyd gwybodaeth berthnasol ar ein mewnrwyd hefyd.</p>
130	<p>Pan fyddwch chi'n darparu gwybodaeth i weithwyr newydd (er enghraifft trwy broses ymsefydlu), rhaid i chi ddarparu gwybodaeth at ddiben codi eu hymwybyddiaeth o'r Gymraeg.</p>	<p>Mae gweithwyr newydd yng Nghymru yn cael gwybodaeth at ddiben codi eu hymwybyddiaeth o'r Gymraeg fel rhan o'u cwrs cynefino. Mae'r adran ar y Gymraeg yn y rhaglen gynefino i staff newydd yn cael ei hadolygu.</p>
131	<p>Rhaid i chi ddarparu geiriad neu logo i'ch gweithwyr eu cynnwys mewn llofnodion e-bost a fydd yn galluogi iddynt nodi a ydynt yn siarad Cymraeg yn rhugl neu a ydynt yn dysgu'r iaith.</p>	<p>Mae hyn ar gael i staff ac mae gwybodaeth ar gael ar ein mewnrwyd.</p>
132	<p>Rhaid i chi ddarparu geiriad ar gyfer pob un o'ch gweithwyr a fydd yn galluogi iddynt gynnwys fersiwn Gymraeg o'u manylion cyswllt mewn negeseuon e-bost, ac i ddarparu fersiwn Gymraeg o unrhyw neges sy'n hysbysu eraill nad ydynt ar gael i ymateb i negeseuon e-bost.</p>	<p>Mae hyn ar gael i staff ac mae gwybodaeth ar gael ar ein mewnrwyd.</p>
133	<p>Rhaid i chi roi bathodyn i aelodau o staff sy'n gallu siarad Cymraeg er mwyn iddynt ei wisgo i gyfleu hynny.</p>	<p>Mae bathodynau a laniardiau ar gael, ac mae hyn wedi'i hyrwyddo ar ein mewnrwyd.</p>
133A.	<p>Rhaid i chi annog aelodau staff i wisgo bathodyn sy'n cyfleu bod aelod o staff yn gallu siarad Cymraeg.</p>	<p>Mae hyn wedi'i hyrwyddo ar ein mewnrwyd.</p>
Recriwtio		
134	<p>Pan fyddwch chi'n asesu gofynion am swydd newydd neu wag, rhaid i chi asesu'r angen am sgiliau iaith Gymraeg, a'i chategoreiddio fel swydd lle y mae un neu fwy o'r isod yn berthnasol-</p> <p>(a) sgiliau iaith Gymraeg yn hanfodol;</p> <p>(b) angen dysgu sgiliau iaith Gymraeg ar ôl cael eu penodi i'r swydd;</p> <p>(c) sgiliau iaith Gymraeg yn ddymunol; neu</p> <p>(ch) Nid yw sgiliau Gymraeg yn angenrheidiol.</p>	<p>Ailddatblygwyd y ffurflenni recriwtio i ystyried y safon hon.</p>

134A.	Os ydych chi wedi categoraiddio swydd fel un y mae sgiliau Cymraeg yn hanfodol ar ei chyfer, yn ddymunol neu angen eu dysgu rhaid i chi- (a) nodi hynny wrth hysbysebu'r swydd, a (b) hysbysebu'r swydd yn Gymraeg.	Mae swyddi perthnasol yn cael eu hysbysebu yn Gymraeg.
135	Pan fyddwch chi'n hysbysebu swydd, rhaid i chi ddatgan y gellir cyflwyno ceisiadau yn Gymraeg, ac na fydd cais a gyflwynir yn Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol na chais a gyflwynir yn Saesneg.	Mae staff recriwtio wedi cael gwybod am hyn.
135A	Os byddwch chi'n cyhoeddi- (a) ffurflenni cais ar gyfer swyddi; (b) deunydd sy'n esbonio'ch gweithdrefn ar gyfer ymgeisio am swyddi; (c) gwybodaeth am eich proses gyfweld, neu am ddulliau asesu eraill wrth ymgeisio am swyddi; (ch) disgrifiadau swydd; rhaid i chi eu cyhoeddi yn Gymraeg; a rhaid i chi sicrhau nad yw fersiynau Cymraeg y dogfennau yn cael eu trin yn llai ffafriol nag unrhyw fersiynau Saesneg o'r dogfennau hyn. Rhaid i chi gydymffurfio â safon 135A o dan bob amgylchiadau, ac eithrio: disgrifiadau swydd pan fydd asesiad mewn perthynas â safon 134 yn dod i benderfyniad nad yw sgiliau Cymraeg yn ofynnol ar gyfer y swydd.	Mae staff recriwtio wedi cael gwybod am hyn.
135B	Rhaid i chi beidio â thrin cais am swydd a wneir yn Gymraeg yn llai ffafriol na chais a wneir yn Saesneg (gan gynnwys, ymhlith materion eraill, mewn perthynas â dyddiad cau yr ydych chi'n ei osod ar gyfer derbyn ceisiadau ac mewn perthynas ag unrhyw raddfeydd amser ar gyfer hysbysu unigolion o benderfyniadau).	Ni fydd cais sy'n cael ei wneud yn Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol na chais sy'n cael ei wneud yn Saesneg.
137	Rhaid i chi sicrhau bod eich ffurflenni cais ar gyfer swyddi- (a) yn darparu gofod i unigolion nodi eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg mewn cyfweiliad neu unrhyw ddull asesu arall, a (b) yn esbonio y byddwch chi'n darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i Saesneg at y diben hwnnw os oes angen; ac, os yw'r unigolyn yn dymuno defnyddio'r Gymraeg mewn cyfweiliad neu asesiad, rhaid i chi ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd yn y cyfweiliad neu asesiad (oni bai eich bod yn cynnal y cyfweiliad neu asesiad yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).	Mae staff recriwtio wedi cael gwybod am hyn.

138	Pan fyddwch chi'n hysbysu unigolyn o'ch penderfyniad mewn perthynas â chais am swydd, rhaid i chi wneud hynny yn Gymraeg os yw'r cais wedi'i wneud yn Gymraeg.	Mae staff recriwtio yn gwybod a byddant yn sicrhau bod y safon yn cael ei gyflawni.
Arwyddion		
139	Pan fyddwch chi'n codi arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd yn eich gweithle (gan gynnwys arwyddion dros dro), rhaid arddangos unrhyw destun ar yr arwydd yn Gymraeg (pa un a yw ar yr un arwydd â'r testun Saesneg cyfatebol neu ar arwydd ar wahân), ac os yw'r un testun yn cael ei arddangos yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid i chi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg.	Mae staff cyfleusterau yng Nghymru wedi'u hysbysu o hyn trwy gyfarwyddyd ac mae'r holl arwyddion perthnasol yn Gymraeg.
140	Pan fyddwch chi'n codi arwydd newydd neu pan fyddwch chi'n adnewyddu arwydd yn eich gweithle (gan gynnwys arwyddion dros dro) sy'n cyfleu'r un wybodaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid i chi osod y testun Cymraeg fel y bydd yn debyg o gael ei ddarllen yn gyntaf.	Mae staff cyfleusterau yng Nghymru wedi'u hysbysu o hyn trwy gyfarwyddyd ac mae'r holl arwyddion perthnasol yn Gymraeg.
141	Rhaid i chi sicrhau bod testun Cymraeg ar yr arwyddion sy'n cael eu harddangos yn eich gweithle yn gywir o ran ystyr a mynegiant.	Hysbyswyd staff cyfleusterau yng Nghymru o hyn trwy gyfarwyddyd.
Cofnodion		
143	Rhaid i chi gadw cofnod, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, o nifer y cwynion yr ydych chi'n eu derbyn yn ymwneud â'ch cydymffuriad â safonau.	Mae staff sicrwydd ansawdd mewnol wedi'u hysbysu ac maent yn monitro cwynion.
144	Rhaid i chi gadw copi o unrhyw gŵyn ysgrifenedig yr ydych chi wedi'i derbyn sy'n perthyn i'ch cydymffuriad â'r safonau y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy.	Mae staff sicrwydd ansawdd mewnol wedi'u hysbysu ac maent yn monitro cwynion.
145	Rhaid i chi gadw copi o unrhyw gŵyn ysgrifenedig yr ydych chi'n ei derbyn sy'n perthyn i'r Gymraeg (pa un a yw'r gŵyn yn perthyn i'r safonau y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy ai peidio).	Mae staff sicrwydd ansawdd mewnol wedi'u hysbysu ac maent yn monitro cwynion.
146	Rhaid i chi gadw cofnod o'r camau yr ydych chi wedi'u cymryd er mwyn sicrhau cydymffuriad â'r safonau llunio polisi y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy.	Cedwir cofnodion addas.
147		Hysbyswyd y staff o'r gofyn hwn trwy gyfarwyddyd.

	Rhaid i chi gadw cofnod (yn dilyn asesiadau o sgiliau Cymraeg eich gweithwyr yn unol â safon 124), o nifer y gweithwyr sydd â sgiliau Cymraeg ar ddiwedd y flwyddyn ariannol a, pan fydd gennych y wybodaeth honno, rhaid i chi gadw cofnod o lefel sgil y gweithwyr hynny.	
150	Rhaid i chi gadw copi o bob asesiad yr ydych chi'n ei gynnal yng nghyswllt unrhyw sgiliau Cymraeg a allai fod yn ofynnol mewn perthynas â swydd newydd neu swydd wag.	Hysbyswyd ein staff adnoddau dynol trwy gyfarwyddyd.
151	Rhaid i chi gadw cofnod, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, o nifer y swyddi newydd a gwag sydd wedi'u categorio (yn unol â safon 134) fel swyddi lle mae- (a) sgiliau iaith Gymraeg yn hanfodol; (b) angen dysgu sgiliau iaith Gymraeg ar ôl cael eu penodi i'r swydd; (c) sgiliau iaith Gymraeg yn ddymunol; neu (Ch) nid yw sgiliau iaith Gymraeg yn angenrheidiol.	Hysbyswyd ein staff adnoddau dynol trwy gyfarwyddyd ac mae cofnod ar gael.
Safonau cyflenwi gwasanaeth		
152	Rhaid i chi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi safonau cyflenwi gwasanaeth y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy, ac i ba raddau y mae gofyn i chi gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael i'r cyhoedd- (a) ar eich gwefan, a (b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.	Mae'r ddogfen wreiddiol ar gael <u>yma</u> . Mae'r adroddiad diweddariad blynyddol hwn yn darparu'r fersiwn wedi'i diweddarau.
153	Rhaid ichi- (a) sicrhau bod gennych weithdrefn sy'n amlinellu- (i) sut y bwriadwch ddelio â chwynion yn ymwneud â'ch cydymffurfiad â'r safonau cyflenwi gwasanaeth y mae gofyn i chi gydymffurfio a hwy, a (ii) sut y byddwch chi'n darparu hyfforddiant i'ch staff mewn perthynas â delio â'r cwynion hynny, (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich gwefan, a (c) sicrhau bod copi o'r ddogfen honno ar gael i'r cyhoedd ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.	Mae staff sicrwydd ansawdd mewnol wedi'u hysbysu ac mae'r broses gwyno ar gael ar ein gwefan.

154	<p>Rhaid ichi-</p> <p>(a) sicrhau bod gennych drefniadau ar gyfer-</p> <p>(i) goruchwyllo'r ffordd yr ydych chi'n cydymffurfio â'r safonau cyflenwi gwasanaeth y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy,</p> <p>(ii) hyrwyddo'r gwasanaethau yr ydych chi'n eu cynnig yn unol â'r safonau hynny, ac</p> <p>(iii) hwyluso'r defnydd ar y gwasanaethau hynny.</p> <p>(b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich gwefan, a</p> <p>(c) sicrhau bod copi o'r ddogfen honno ar gael i'r cyhoedd ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.</p>	<p>Mae'r ddogfen wreiddiol ar gael yma.</p> <p>Mae'r adroddiad diweddariad blynyddol hwn yn darparu'r fersiwn wedi'i diweddaru.</p>
155	<p>(1) Rhaid i chi gynhyrchu adroddiad ("adroddiad blynyddol"), yn Gymraeg, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r ffordd yr ydych chi wedi cydymffurfio â'r safonau cyflenwi gwasanaeth pan fo dyletswydd arnoch chi i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno.</p> <p>(2) Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion yr ydych chi wedi'u derbyn yn ystod y flwyddyn honno sy'n perthyn i'ch cydymffurfiad â'r safonau cyflenwi gwasanaeth y mae dyletswydd arnoch chi i gydymffurfio â hwy.</p> <p>(3) Rhaid i chi gyhoeddi adroddiad blynyddol yn ddim hwyrach na 6 mis ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn perthyn iddi.</p> <p>(4) Rhaid i chi gyhoeddi'r ffaith eich bod chi wedi cyhoeddi adroddiad blynyddol.</p> <p>(5) Rhaid i chi sicrhau bod copi cyfredol o'ch adroddiad blynyddol ar gael-</p> <p>(a) ar eich gwefan, a</p> <p>(b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.</p>	<p>Cyhoeddwyd yr adroddiad cyntaf ym mis Medi 2018.</p>
156	<p>Rhaid i chi gyhoeddi dogfen ar eich gwefan sy'n esbonio sut yr ydych chi'n bwriadu cydymffurfio â chyflenwi'r gwasanaeth y mae'n rhaid i chi gydymffurfio â hi.</p>	<p>Mae'r ddogfen hon ar gael yma.</p>
157	<p>Rhaid i chi ddarparu unrhyw wybodaeth a geisir gan y Comisiynydd sy'n perthyn i'ch cydymffurfiad â'r safonau cyflenwi gwasanaeth y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy.</p>	<p>Byddwn yn rhoi unrhyw wybodaeth y bydd y Comisiynydd yn gofyn amdani yng nghyswllt y modd yr ydym yn cyflawni Safonau'r Gymraeg.</p>

Llunio polisïau		
158	Rhaid i chi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau llunio polisïau y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy, ac i ba raddau y mae gofyn i chi gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael i'r cyhoedd- (a) ar eich gwefan, a (b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.	Mae'r hysbysiad cydymffurfio ar gael yma .
159	Rhaid ichi- (a) sicrhau bod gennych weithdrefn sy'n amlinellu- (i) sut y bwriadwch chi delio â chwynion yn ymwneud â'ch cydymffurfiad â'r safonau llunio polisi y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy, a (ii) sut y byddwch chi'n darparu hyfforddiant i'ch staff mewn perthynas â delio â'r cwynion hynny, (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich gwefan, a (c) sicrhau bod copi o'r ddogfen honno ar gael i'r cyhoedd ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.	Mae staff sicrwydd ansawdd mewnol wedi'u hysbysu ac mae'r broses gwyno ar gael ar ein gwefan.
160	Rhaid ichi- (a) sicrhau bod gennych drefniadau ar gyfer goruchwyllo'r ffordd yr ydych chi'n cydymffurfio â'r safonau llunio polisïau y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy, (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich gwefan, a (c) sicrhau bod copi o'r ddogfen honno ar gael i'r cyhoedd ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.	Mae'r ddogfen wreiddiol ar gael yma . Mae'r adroddiad diweddiad blynyddol hwn yn darparu'r fersiwn wedi'i diweddarau. Mae gweithredu a chydymffurfio yn cael eu cydlynu a'u monitro trwy ein Cyfarwyddiaeth Strategaeth ac Effaith. Bydd Rhwydwaith Iaith Gymraeg fewnol yr IOPC yn monitro'r ffordd y mae'r Gymraeg yn cael ei defnyddio a'i hyrwyddo yn fewnol trwy'r sefydliad cyfan.
161	Rhaid i chi gynhyrchu adroddiad ("adroddiad blynyddol"), yn Gymraeg, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r ffordd yr ydych chi wedi cydymffurfio â'r safonau llunio polisi yr oedd gofyn i chi gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno. (2) Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion yr ydych chi wedi'u derbyn yn ystod y flwyddyn a oedd yn perthyn i'ch cydymffurfiad â'r safonau llunio polisïau yr oedd gofyn i chi gydymffurfio â hwy. (3) Rhaid i chi gyhoeddi adroddiad blynyddol yn ddim hwyrach na 6 mis ar ôl	Cyhoeddwyd yr adroddiad cyntaf ym mis Medi 2018.

	<p>diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn perthyn iddi.</p> <p>(4) Rhaid i chi gyhoeddi'r ffaith eich bod chi wedi cyhoeddi adroddiad blynyddol.</p> <p>(5) Rhaid i chi sicrhau bod copi cyfredol o'ch adroddiad blynyddol ar gael-</p> <p>(a) ar eich gwefan, a</p> <p>(b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.</p>	
162	Rhaid i chi gyhoeddi dogfen ar eich gwefan sy'n esbonio sut y bwriadwch gydymffurfio â'r safonau llunio polisïau y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy.	Mae'r ddogfen wreiddiol ar gael yma . Mae'r adroddiad diweddariad blynyddol hwn yn darparu'r fersiwn wedi'i diweddarau.
163	Rhaid i chi ddarparu unrhyw wybodaeth y gofynnir amdani gan y Comisiynydd sy'n perthyn i gydymffurfio â'r safonau llunio polisïau y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy.	Byddwn yn rhoi unrhyw wybodaeth y bydd y Comisiynydd yn gofyn amdani yng nghyswllt y modd yr ydym yn cyflawni Safonau'r Gymraeg.
Gweithredol		
164	Rhaid i chi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau gweithredol y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy, ac i ba raddau y mae gofyn i chi gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael i'r cyhoedd-	Mae'r hysbysiad cydymffurfio ar gael yma .
	<p>(a) ar eich gwefan, a</p> <p>(b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.</p>	
165	Rhaid ichi-	Mae staff sicrwydd ansawdd mewnol wedi'u hysbysu ac mae'r broses gwyno ar gael ar ein gwefan.
	<p>(a) sicrhau bod gennych weithdrefn sy'n amlinellu-</p> <p>(i) sut y bwriadwch ddelio â chwynion yn ymwneud â'ch cydymffurfiad â'r safonau gweithredol y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy, a</p> <p>(ii) sut y byddwch chi'n darparu hyfforddiant i'ch staff mewn perthynas â delio â'r cwynion hynny, a</p> <p>(b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich mewnwyd.</p>	
166	Rhaid ichi-	Mae'r ddogfen wreiddiol ar gael yma . Mae'r adroddiad diweddariad blynyddol hwn yn darparu'r fersiwn wedi'i diweddarau.
	<p>(a) sicrhau bod gennych drefniadau ar gyfer-</p> <p>(i) goruchwyllo'r ffordd yr ydych chi'n cydymffurfio â'r safonau gweithredol y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy,</p> <p>(ii) hyrwyddo'r gwasanaethau yr ydych chi'n eu cynnig yn unol â'r safonau hynny, ac</p>	Mae gweithredu a chydymffurfio yn cael eu cydlynu a'u monitro trwy ein Cyfarwyddiaeth Strategaeth ac Effaith.

	<p>(iii) hwyluso defnydd ar y gwasanaeth hwnnw, a (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich mewnwyd.</p>	<p>Bydd Rhwydwaith Iaith Gymraeg fewnol yr IOPC yn monitro'r ffordd y mae'r Gymraeg yn cael ei defnyddio a'i hyrwyddo yn fewnol trwy'r sefydliad cyfan.</p>
<p>167</p>	<p>Rhaid i chi gynhyrchu adroddiad ("adroddiad blynyddol"), yn Gymraeg, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r ffordd yr ydych chi wedi cydymffurfio â'r safonau gweithredol yr oedd gofyn i chi gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno.</p> <p>(2) Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys y wybodaeth a ganlyn (pan fo'n berthnasol, i'r graddau y mae gofyn i chi gydymffurfio â'r safonau y cyfeirir atynt)-</p> <p>(a) nifer y gweithwyr sydd â sgiliau Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn dan sylw (ar sail cofnodion sydd wedi'u cadw yn unol â safon 147);</p> <p>(b) nifer yr aelodau staff a fynychodd gyrsiau hyfforddi y gwnaethoch chi eu cynnig yn Gymraeg yn ystod y flwyddyn (ar sail cofnodion y gwnaethoch chi eu cadw yn unol â safon 148);</p> <p>(c) os cynigiwyd fersiwn Gymraeg o gwrs gennych yn ystod y flwyddyn honno, canran cyfanswm nifer y staff a fynychodd y cwrs a fynychodd y fersiwn Gymraeg (ar sail y cofnodion y gwnaethoch chi eu cadw yn unol â safon 148);</p> <p>(ch) nifer yr aelodau staff sy'n gwisgo bathodyn ar ddiwedd y flwyddyn ariannol (ar sail cofnodion yr ydych chi'n eu cadw yn unol a (d) nifer y swyddi newydd a gwag yr ydych chi wedi'u hysbysebu yn ystod y flwyddyn a gafodd eu categorio yn swyddi lle mae-</p> <p>(i) sgiliau iaith Gymraeg yn hanfodol,</p> <p>(ii) sgiliau iaith Gymraeg angen eu dysgu ar ôl penodi i'r swydd,</p> <p>(iii) sgiliau iaith Gymraeg yn ddymunol, neu</p> <p>(iv) nid yw sgiliau iaith Gymraeg yn angenrheidiol, (ar sail y cofnodion yr ydych chi wedi'u cadw yn unol â safon 151);</p> <p>(dd) nifer y cwynion y gwnaethoch chi eu derbyn yn ystod y flwyddyn a oedd yn perthyn i'ch cydymffurfiad â'r safonau gweithredol yr oedd gofyn i chi gydymffurfio â hwy.</p> <p>(3) Rhaid i chi gyhoeddi adroddiad blynyddol yn ddim hwyrach na 6 mis ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn perthyn iddi.</p> <p>(4) Rhaid i chi gyhoeddi'r ffaith eich bod chi wedi cyhoeddi adroddiad blynyddol.</p> <p>(5) Rhaid i chi sicrhau bod copi cyfredol o'ch adroddiad blynyddol ar gael-</p>	<p>Cyhoeddwyd yr adroddiad cyntaf ym mis Medi 2018.</p>

	(a) ar eich gwefan, a (b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.	
168	Rhaid i chi gyhoeddi dogfen ar eich gwefan sy'n esbonio sut y bwriadwch gydymffurfio â'r safonau gweithredol y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy.	Mae'r ddogfen wreiddiol ar gael yma . Mae'r adroddiad diweddiad blynyddol hwn yn darparu'r fersiwn wedi'i diweddarau.
169	Rhaid i chi ddarparu unrhyw wybodaeth y gofynnwyd amdani gan y Comisiynydd sy'n perthyn i gydymffurfiad â'r safonau gweithredol y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy.	Byddwn yn rhoi unrhyw wybodaeth y bydd y Comisiynydd yn gofyn amdani yng nghyswllt y modd yr ydym yn cyflawni Safonau'r Gymraeg.
Cadw cofnodion		
170	Rhaid i chi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau cadw cofnodion y mae gofyn i chi gydymffurfio â hwy, ac i ba raddau y mae gofyn i chi gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael i'r cyhoedd- (a) ar eich gwefan, a (b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.	Mae'r hysbysiad cydymffurfio ar gael yma .
171	Rhaid i chi ddarparu unrhyw gofnodion yr ydych chi wedi'u cadw yn unol â'r safonau cadw cofnodion y mae dyletswydd arnoch chi i gydymffurfio â hwy wrth Gomisiynydd y Gymraeg, os bydd y Comisiynydd yn gofyn am y cofnodion hynny.	Byddwn yn rhoi unrhyw wybodaeth y bydd y Comisiynydd yn gofyn amdani yng nghyswllt y modd yr ydym yn cyflawni Safonau'r Gymraeg.

ATODIAD B: Lefelau gallu'r Gymraeg

LEFEL 0

- Dim gallu

LEFEL 1 (Mynediad)

Gallaf:

- Ynganu geiriau, enwau lleoedd, enwau adrannau, ayyb yn Gymraeg
- Cyfarch a deall cyfarchiad.
- Defnyddio geiriau ac ymadroddion dyddiol syml, e.e. diolch, os gwelwch yn dda, esgusdwch fi, ayyb
- Deall / trosglwyddo ceisiadau syml ar lafar yn ymwneud â threfn / o fath cyfarwydd / disgwyliadwy gan ddefnyddio iaith syml, e.e. 'Hoffwn siarad â...'
- Datgan ceisiadau syml a dilyn i fyny gyda chwestiynau / ceisiadau ychwanegol mewn ffordd gyfyngedig

LEFEL 2 (Sylfaen)

Gallaf:

- Ddeall sylwedd sgysiau Cymraeg yn y gwaith
- Ymateb i geisiadau syml yn ymwneud â'r gwaith a cheisiadau am wybodaeth ffeithiol
- Gofyn cwestiynau syml a deall ymatebion syml
- Mynegi barn mewn ffordd gyfyngedig cyhyd â bod y testun yn gyfarwydd
- Deall cyfarwyddiadau pan defnyddir iaith syml

LEFEL 3 (Canolradd)

Gallaf:

- Ddeall llawer o'r hyn sy'n cael ei ddweud mewn swyddfa, cyfarfod, ayyb
- Cynnal sgwrs syml ar destun yn ymwneud â'r gwaith, ond efallai bod yn rhaid troi i'r Saesneg i drafod / adrodd ar wybodaeth gymhleth neu dechnegol
- Ateb cwestiynau disgwyliadwy neu ffeithiol
- Cymryd a throsglwyddo'r rhan fwyaf o negeseuon sy'n debyg o fod angen sylw

- Cynnig cyngor ar faterion syml yn ymwneud â'r gwaith

LEFEL 4 (Uwch)

Gallaf:

- Gynnal sgwrs cysylltiedig â gwaith hamddenol estynedig neu roi cyflwyniad gyda gradd dda o ruglder ac ystod o fynegiant ond mae'n bosibl y bydd angen troi i'r Saesneg i ateb cwestiynau anrhagweladwy neu esbonio pwyntiau cymhleth neu wybodaeth dechnegol
- Cyfrannu'n effeithiol at gyfarfodydd a seminarau o fewn maes gwaith fy hun
- Dadlau dros/yn erbyn achos

LEFEL 5 (Rhuglder)

Gallaf:

- Gyngori ar / trafod materion arferol, anarferol, cymhleth, cynhennus neu sensitif yn gysylltiedig â fy mhrofiadau fy hun
- Rhoi cyflwyniad/arddangosiad
- Delio'n hyderus gyda chwestiynau gelyniaethus neu anrhagweladwy
- Cynnal trafodaethau gan ddefnyddio termau cymhleth / technegol
- Rhoi cyfweiliadau yn y cyfryngau